

Жамшид Алиев

ЗУЛМАТ ГИРДОБИ

66.4
А 49

100000

Kitob shu erda ko'rsatilgan muddatdan
kechiktirilmagan holda topshirishi shart

ilgari berilmalar miqdori

ЕВ
ОБН

18

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASI
ХУЗУРИДАГИ ДИН ИШЛАРИ БЎЙИЧА ҚўМИТА

ЎЗБЕКИСТОН МУСУЛМОНЛАРИ ИДОРАСИ
ТОШКЕНТ ИСЛОМ УНИВЕРСИТЕТИ
ИСЛОМШУНОСЛИК ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ МАРКАЗИ

Жамшид АЛИЕВ

ЗУЛИМАТ ГИРДОБИ

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI
AXBOROT RESURSLAR MARKAZI
№ 95

«Тошкент ислом университети»
нашрият-матбаа бирикмаси

Тошкент — 2009

18.08.2009

18.08.2009

18.08.2009

66.4(0)

A 49

Алиев, Жамшид.

Зулмат гирдоби / Ж.Алиев; масъул муҳаррир А. Очилдиев; ЎзР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмига, Ўзбекистон мусулмонлари идораси, Тошкент ислом ун-ти, Исломунослик илмий-тадқиқот маркази. –Т.: “Тошкент ислом университети” нашриёт-маъбаа бирлашмаси, 2009.

–32 б.

ББК 66.4(0)

Масъул муҳаррир:

А. Очилдиев,

фалсафа фанлари доктори, профессор

Такризчилар:

Ҳ. Йўлдошхўжаев, тарих фанлари номзода

Ж. Нажмиiddинов

Рисолада “Нурчилик” ҳаракатининг келиб чиқиши, эволюцияси, ташкилий-молиявий асослари ва фаолият услублари тизимли таҳлил қилинган. Шунингдек, “Нурчилик”нинг бузғунчи ва экстремистик моҳияти, ҳаракатнинг Марказий Осиё минтақасидаги фаолияти билан боғлиқ масалалар аниқ рақамлар ва далиллар асосида ёритилган.

Рисола кенг китобхоналар оmmasига мўлжалланган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2072-сонли тавсияси билан чоп этилди.

ISBN 978-9943-306-85-1

© Ж.АЛИЕВ.

© «Тошкент ислом университети»
нашриёт-маъбаа бирлашмаси, 2009.

СЎЗ БОШИ

Ислем динини нуқоб қилиб, манфур ишларни амалга ошираётган мутаассиб кучлар ҳали онги шаклланиб улгурмаган, тасжрибасиз, гур ёшларни ўз тузоғига илиштириб, бош-кўзини аланттириб, улардан ўзининг нопок мақсадлари йўлида фойдаланмоқда. Бундай носўя ҳаракатлар аввало муқаддас динимизнинг ишъига доғ бўлишини, охир-оқибатда эса маънавий ҳаётимизга салбий таъсир кўрсатишини барчамиз чуқур англаб олишимиз ва шундан ҳулоса чиқаришимиз зарур.

Ислом Каримов

Дин кишиларни ҳамиша эзгулик ва бунёдкорликка даъват қилиб келган. Аммо тарих унинг таъсир кучи ва қудратидан ғаразли мақсадларда фойдаланишга ҳаракат қилган кучлар ҳам барча даврларда бўлганидан гувоҳлик беради. Бугунги кунда ҳам ана шундай кучлар инсон камолоти ва жамият тараққиётига хизмат қилиши керак бўлган диний таълимот ва ғояларнинг энг нозик жиҳатларини ғараз ниятда талкин қилиб, низо ва адоват уругини сочаётгани, жамиятда парокандалик ва можароларни келтириб чиқараётгани реал воқелик бўлиб қолмоқда. Уларнинг кўпчилиги ислом байроғи остида фаолият кўрсатаётганини афсус билан қайд этиш лозим. Бу, бир томондан, муқаддас ислом динини турли хил ғаразли хуруж ва ҳамлалардан, тухмат ва бўҳтонлардан ҳимоя қилиш, иккинчи томондан, унинг эзгуликка

йўғрилган ғояларини бузаётган диний-экстремистик ҳаракатларнинг асл моҳиятини кенг жамоатчиликка, энг аввало униб-ўсиб келаётган ёш авлодга тўғри ва чуқур тушунтириш, уларда бундай тажовузларга қалкон бўладиган иммунитетни шакллантириш ҳамон долзарб вазифа бўлиб қолаётганини кўрсатади.

Ана шу вазифаларни ҳал қилиши доирасида Тошкент ислом университети қошидаги Исломушunosлик илмий-тадқиқот маркази томонидан ҳам муайян ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, минтақамизда ҳаракат олиб боришга интилаётган диний-экстремистик ташкилотларнинг моҳияти, келиб чиқиш тарихи, ғаразли мақсадлари, фаолият услубларини тизимли ва тадрижий ёритиш мақсадида “Жаҳолатга қарши маърифат” туркумида илмий-оммабоп рисоаларни чоп этиш режалаштирилган.

Китобхонлар диққатига ҳавола этилаётган ушбу туркумдаги илк рисолада “Нурчилик” ҳаракатининг келиб чиқиши, эволюцияси, ташкилий-молиявий асослари, фаолият услублари, ғайриисломий ва экстремистик моҳияти аниқ рақамлар ва далиллар асосида тизимли таҳлил қилинган. Бу бежиз эмас, албатта. Зеро, “Нурчилик” ўзининг асл киёфасини илм, маърифат ва ёшлар тарбияси билан никоблашга, маърифий исломга хос юксак ғоя ва амалиёт шакллари ортига яширинишга интилмоқда. Аммо ўрганиш фаолиятини катъий конспиратив тамойиллар асосида ташкил этган ушбу ҳаракат ўз моҳиятига кўра ислом асосларини бузаётганини, ичкаридан туриб кўпуровчилик қилаётганини кўрсатмоқда.

Табиатда асосий хоссаси ўз агрофидаги барча нарсаларни абадулабад зулмат қаърига ғарқ этишдан иборат бўлган “қора туйнук”лар борлигини яхши биламиз. “Нурчилик” ҳам қора туйнук каби уларнинг асл мақсад-муддаоларидан беҳабар, дин ҳақидаги билимлари саёз бўлган, ғўр ёшларни зулмат гирдобига тортишга ҳаракат қилмоқда. Бундай жаҳолатга фақат маърифат билан курашиш мумкин. Шу нуқтаи назардан қараганда, ушбу рисола ёшларимизни оқу қорани ажрата оладиган зукко, сергак ва огоҳ бўлишларида муайян манба бўлиб хизмат қилишига умид қиламиз.

Рисоланинг яратилишида ўзларининг маслаҳатлари, амалий тақлиф-тавсиялари билан ҳар томонлама ёрдам берган У.Қушаев, Ҳ.Йўлдошхўжаев, Ж.Нажмиддинов ҳамда бошқа олим ва мутахассисларга ўзимизнинг самимий миннатдорчилигимизни билдираемиз.

Абдувоҳид **ОЧИЛДНЁВ**,

Исломушunosлик илмий-тадқиқот маркази директори,
фалсафа фанлари доктори, профессор

“НУРЧИЛИК” ХАРАКАТИНИНГ КЕЛИБ ЧИҚИШИ ВА ЭВОЛЮЦИЯСИ

“Нурчилик” диний-экстремистик ҳаракатига Туркиянинг Битлис вилоятидаги Нурса қишлоғида туғилган, фаолиятининг илк даврлариданок диний мутаассибликка ва кескин фикрлашга мойиллигини намойиш этган Саид Нурсий (1876–1960) томонидан асос солинган.

Биринчи жаҳон уруши даврида ўзининг кам сонли издошлари билан Кавказ фронтдаги жангларда қатнашган С.Нурсий асирга тушиб, Сибирда 2 йилу 4 ой хибсада бўлди. 1918 йилда у асирликдан қутулиб, Туркияга қайтишдан олдин Германия, Венгрия ва Болгарияда бўлиб, Болкон мусулмонлари ва уруш сабабли Европага келиб қолган турклар орасида тарафдорларини кўпайтиришга ҳаракат қилди.

1922 йилда Усмонлилар ҳокимлиги, 1924 йилда эса султонликнинг бекор қилиниши ва Туркия Республикасининг ташкил топиши шариатга асосланган бошқарувни ўрнатиш тарафдори бўлган С.Нурсий ҳаётида ҳам ўзгаришларни келтириб чиқарди. Таъкиб қилина бошлангач, у махфий жамоалар тузиб ўз давлатларини давом эттириш йўлига ўтди. Шундан сўнг ҳукумат томонидан гоҳ у, гоҳ бу шахарга сургун қилиниб, бир неча бор “Туркия Конституциясига таҳдиди ва шариатга асосланган давлат тузишни уюштиришда” айбланиб, судланди ва 23 йил умрини қамокда ўтказди. Айнан шу даврда у ўзига Бадиуззамон (арабча – замонанинг зўри, беназир) лақабини олиб, Қуръони карим оятларининг шарҳлари ва диний

кўрсатмалардан иборат “Рисолаи Нур” куллиётини ёзиб тугатди. “Нурчилик” ҳукумат томонидан таъкиб қилингани учун асар 1954 йилгача бирор бир нашриётда чоп этилмай, ҳаракат фаоллари томонидан кўлда кўчирилиб, халқ орасида махфий тарқатилди.

С.Нурсий шогирдларига: “Сиёсатдан Дажжолдан қочгандек, қочинглар”, – деб таъкидласа-да, ўзи доимий равишда сиёсатга аралашिशга ҳаракат қилар эди. У бутун умри давомида, даставвал султон Абдулхамид II сиёсатини танқид қилгани, кейинчалик М.К.Отатурк ва унинг фаолиятини қоралагани учун ҳукумат томонидан таъкиб қилинди.

1960 йил 23 мартда вафот этган С.Нурсий Урфа шаҳрида дафн этилди. Аммо унинг қабри зиёратгоҳга айланиб, “Нурчилик”нинг янада кучайиб кетишидан хавфсизраган расмийлар тўрт ойдан сўнг унинг қабрини очиб, хоқини номаълум манзилга олиб бориб кўмдилар. Шу сабабли ҳозиргача унинг кўмилган жойи маълум эмас.

С.Нурсий вафотидан сўнг ҳаракат таркибида унинг шогирдлари номи билан аталадиган турли тармоқлар вужудга келди. Уларнинг ичида Фатхулла Гюлен, Мустафо Сунгур ва Меҳмет Кутлулар раҳнамолигидаги тармоқлар нисбатан кенг тарқалди. Улар Туркия шаҳарларида таълимотнинг асосий манбаи – “Рисолаи Нур”га асосланган дастлабки ўқув курсларини очишга муваффақ бўлишди.

Шу билан бирга, шогирдлар томонидан шакллантирилган тармоқлар ҳаракат фаолият доирасини кескин кенгайтирганини ҳам таъкидлаш

зарур. Хусусан, ўзининг иерархик тузилмаси, каттик интизоми, махфий низомга эгаллиги билан ажралиб турадиган М.Сунгур бошчилигидаги тармок оммавий ахборот воситалари ва банк тузилмаларини шакллантиришни асосий стратегия қилиб белгилаган холда фаолият олиб бормокда. Мехмет Кутлулар бошчилигидаги “Йени асячилар” (Янги осийчилар) тармоғи эса, асосан Туркиядан ташқарида фаолият олиб боришга ихтисослашиб, 1971 йилдан бошлаб “Йени Ася” кунлик ва “Кёпрю” ойлик нашрларини чоп этиб келаётганини кайд этиш лозим.

1990 йилда Мехмет Биринчи рахбарлигида шаклланган “Йени несил” тармоғи учун эса нурчиликка оид адабиётларни нашр қилиш устувор йўналиш ҳисобланади. Ушбу тармок “Морал FM” радиостанциясига ҳам эғалик қилиб келмокда.

Юкоридагилардан ташқари даврий нашрларни чоп этиш билан шуғулланувчи Мехмет Киркинчининг “Шура” (Мажлис), Сиддик Дурсуннинг “Мед Зехра”, Муслим Гундузнинг “Ажзи Менди”, Саййид Нурий Эртуркнинг “Язизи” тармоқлари ҳам мавжуд.

“Нурчилик”нинг тармоқларга бўлиниб кетиши С.Нурсий мероси ва ғояларига турлича ёндашувнинг оқибати эди. Айни пайтда, бу ҳар бир тармокнинг маълум бир соҳага ихтисослашувини ҳам келтириб чиқарди. Шу нуқтадан назардан қараганда, тасодифийдек туюлган тармоқлашув ортида ҳаракат фаолияти ва таъсир доирасини кенгайтириш стратегияси ётганини англаш мумкин.

“Нурчилик”нинг нисбатан кенг тармок отиши ҳақида гап кетар экан, бунинг бош сабаби сифатлида, энг аввало,

ҳаракат ғоялари ва фаолиятига Туркия жамятининг ўзида зиддиятли муносабатда бўлиб келинаётганини кайд этиш лозим. Хусусан, 1876—1909-йилларда ҳукмронлик қилган Абдулҳамид II С.Нурсий ғояларида ўз сиёсатига нисбатан норозилик кайфиятини сезгани учун унинг университет очиш ҳақидаги лойиҳасини рад этган эди.

1909—1918-йилларда мамлакатни бошқарган Решат Мехмет V эса Болқон минтақаси мусулмонларида Турк султонлигига нисбатан илик муносабат уйғотиш мақсадида С.Нурсийни ушбу ҳудуднинг имом хатиби қилиб тайинлаган эди.

М.К.Отатурк рахбарлиги даврида эса бошқа мутаассиб диний жамоалар каби нурчилар фаолияти ҳам таъкиб остига олинди. Аммо 1950-йилларнинг бошига келиб ҳукумат томонидан С.Нурсий меросини тиклаш бўйича қарор қабул қилинди, асарлари турли тилларга таржима қилиниб, нашр этилди ва ҳаракат фаолияти қонунийлаштирилди.

Ўтган асрнинг 70-йилларида “Нурчилик”ка муносабат яна ўзгарди. Хусусан, С.Нурсийнинг асарлари асосидаги даъватлари учун бир неча бор расмийлар томонидан огоҳлантирилган Ф.Гюлен 1971 йилда “Туркияда шариатга асосланган давлат қуришга қаратилган “Нурчилик” ҳаракати етакчиси” сифатида ва “Туркия Республикасининг биринчи президенти М.К.Отатуркка нисбатан ёш авлодда нафрат уйғотиш”да айбланиб, уч йилга озодликдан маҳрум этилиб, жазо муддатини ўтаб чиқди.

1980-йилларда “Нурчилик”ни таъкиб қилиш янада кучайди. Туркия полицияси кидирувида бўлган

жиноятчилар рўйхатига киритилган Ф.Гюлен 1986 йилда хавфсизлик хизмати ходимлари томонидан қўлга олинди. Аммо қисқа муддатли терговдан сўнг яна озод қилинди.

1997 йилда қабул қилинган “Дунёвий қийиниш ва исломий митингларда иштирок этиш кодексининг бузилиши бўйича жавобгарликни кучайтириш тўғрисида”ги қарорга асосан бир қатор ислом ташкилотлари тарқатиб юборилди. 1999 йилга келиб Туркия конститутциявий тузумига қарши ташкилот сифатида “Нурчилик” ҳаракати фаолияти ҳам таққиланди. Ҳарбий соҳада олиб борилган кадрлар ислохоти давомида 170 дан ортиқ юқори мартабали офицерлар “Нурчилик” ҳаракати аъзоси сифатида хизматдан бўшатилды. Шу йили даволанишни баҳона қилиб, Ф.Гюлен АКШга қочиб кетди.

2006 йил майда мамлакат Конституциясига киритилган ўзгартишларга асосан амалдаги қонунчиликда фақат Туркияда рўйхатдан ўтган ва қонунбузарликка йўл қўйган диний ташкилотга нисбатан чора кўрилиши мумкинлиги белгилаб қўйилди. Бу ҳеч қасрда рўйхатдан ўтмай иш олиб борган “Нурчилик” фаолиятининг муайян даражада эркинлашувига йўл очди. Аммо шунга қарамасдан, Туркия прокуратураси Ф.Гюленнинг апелляцияларини жавобсиз қолдириб келмоқда, Олий суд томонидан 10 йилга озодликдан маҳрум қилиш ҳақида сиртдан чиқарилган ҳукм ҳам ўз кучини саклаб қолмоқда.

Юқорида қайд этилган далиллар ва мулоҳазалар Туркияда дунёвий тараккиёт йўлидан боришни

истайдиган ҳамда теократия тарафдорлари бўлган сиёсий кучларнинг навбатма-навбат ҳокимият теласига келишининг инъикоси сифатида “Нурчилик”ка муносабат зиддиятли бўлиб келаётганини кўрсатади. Оқибатда нурчилар Туркияда ўз мавқеи ва таъсирини аста-секин бўлса-да, ошириб бормоқда. Ф.Гюлен адвокатларининг “Агар Ф.Гюлен очган лицей битирувчиларини хибсга олиш керак бўлса, унда уни 1960–1970-йилларда битирганларни хибсга олиш керак. Чунки ўша пайтда Ф.Гюленнинг ҳақиқатан бунга алоқаси бор эди, ҳозир эса, у АКШда, лекин ўша битирувчилар ўзингиз бўлиб чиқасиз”, деган сўзлари ҳам бугунги кунда нурчилар Туркияда эришган натижаларнинг кўламини тасаввур қилиш имконини беради.

“Нурчилик”нинг Туркиядан ташқарида тарқалиши ҳақида гап кетар экан, бунда ҳаракат томонидан эълон қилинган стратегиянинг ўзига хос ўрни борлигини таъкидлаш зарур.

Нурчилар стратегиясида Кавказ, Болқон ва Марказий Осиё минтақаси алоҳида ўрин тутади. Ф.Гюлен фикрича, ҳаракатнинг бу ҳудудларда устувор мавқега эришиши Усмонлилар давридаги каби “Буюк Турон” тикланишига хизмат қилар эмиш. Ана шундай стратегик мақсадларни кўзлаган ва Ф.Гюленнинг “Ахборот технологиялари тараккий этгандан сўнг олам бир кишлоққа айланган ва унда очиқ сийсаг олиб бориш лозим”, – деган кўрсатмаларига риоя қилган нурчилар тил, дин ва маданиятлар бирлигини ҳамда замонавий фикрлайдиган кадрлар тайёрлашда ёрдам беришни

иддао килган холда, Марказий Осиё давлатларида ҳам пайдо бўлди. Натижада, минтакада “Нурчилик” ҳаракатининг “Силм” тармоғи муассислик килган, моддий-техник таъминоти “Осиё финанс” ташкилоти томонидан молиялаштирилган 128 та лицей очилди. Лицейдаги таълим жараёнида янги педагогик ва психологик технологиялар ҳамда методлардан самарали фойдаланган холда машғулотлар олиб борилгани уларнинг довуғи тарқалишига ва аҳоли томонидан ижобий қабул қилинишига замин яратди.

Минтака давлатлари телевидениеларига беғараз дея тақдим этилган диний мазмундаги фильм ва турли йўллар билан кенг тарқалган китоблар ёрдамида ҳам “Нурчилик” ғояларини ёйиш ишлари олиб борилди. Бизга қўшни бўлган айрим давлатларда бундай амалиёт бугунги кунда ҳам давом этмоқда.

Туркиянинг ичида “Нурчилик” тарафдорлари билан тўқнашни истамайдиган, ҳатто ушбу ҳаракатнинг ашаддий душмани бўлган сиёсий кучлар ҳам уларнинг бу йўлда олиб бораётган амалий ҳаракатларини қўллаб-қувватлаётганини таъкидлаш зарур.

Нурчиларнинг Россия, Хитой, Ирок, Эрон ва Афғонистоннинг баъзи худудларда олиб бораётган ҳаракатлари эса Ғарбнинг бу минтакадаги геосиёсий курашдан кўзлаётган мақсадларига ҳам мос келади. Зеро, етакчи Ғарб давлатлари назоратига тушиб қолган “Нурчилик” ҳаракати ғояларининг бу давлатларда яшайдиган туркий халқлар орасида тарқалиши ушбу худудларни таъсир доирасига киритишнинг муҳим воситаси бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Ҳар йили Европа Иттифоқи, АҚШ, Буюк Британия каби мамлакатларда ҳаракатнинг фаолиятига доир анжуманлар ўтказилиб келинаётгани ва Ф.Гюлен раҳбарлигидаги нурчилар Ғарбда катта кўмакка эга бўлаётгани ҳам ушбу мулоҳазаларнинг ўринли эканини кўрсатади.

Умуман олганда, юқорида қайд этилган омишлар таъсирида ҳаракатнинг таъсир доираси кенгайиб бораётганини қайд этиш лозим. Ҳозирги вақтда “Нурчилик” ҳаракати 94 давлатда фаолият олиб бораётгани, биргина Туркияда уларнинг тарафдорлари сони 5 миллионга етгани ҳам шундай хулоса чиқариш имконини беради.

ХАРАКАТНИНГ ТАШКИЛИЙ-МОЛИЯВИЙ АСОСЛАРИ ВА ФАОЛИЯТ УСЛУБЛАРИ

Ўз ғояларини тарғиб қилиш, ғаразли ниятларни амалга оширишда нурчилар энг самарали йўл сифатида таълим соҳасига алоҳида эътибор бериб келмоқдалар. Бу ҳаракат томонидан ўз тузоқларига асосан ёшларни илтириш ва шу йўл билан фаолият олиб бораётган мамлакатларнинг истиқболига эғалик қилишдек мақсад кўзланаётганини кўрсатади.

Туркияда “Нурчилик” ҳомийлигида 103 та лицей, 460 та ўқув курси ва 500 га яқин ётоқхоналар ташкил этилган. Германия, Швейцария, Нидерландия, Яқин Шарқ ва Африкада кўплаб мактаб ва лицейлар фаолият кўрсатмоқда. 1990-йиллар бошларида туркийзабон халқлар яшайдиган Кавказорти давлатлари ва Россияда пайдо бўлган нурчилар томонидан 370 дан ортиқ лицей очилди. Мазкур рақамлар ҳам улар ўз ғояларини тарғиб қилишда аниқ амалий натижаларга эришганларини кўрсатади. Умуман олганда, 87 мамлакатда ташкил этилган ўқув даргоҳлари учун йилга миллиардлаб доллар ажратиётгани эса бу йўлда маблағ ҳеч аялмай сарфланаётганидан далолат беради.

“Нурчилик” ғояларини тарғиб қилишда оммавий ахборот воситалари ҳам муҳим бўғин ҳисобланади. Ҳаракат муассислигида “Саман Йолу ТВ”, “ATV”, “24 SAAT”, “Kanal 7”, “Mehtab”, “TGR1” телеканаллари, “Бурж FM” радиостанцияси, “Ҳақиқат Китаб ЭВИ” нашриёт мажмуаси, “Заман” медиахолдинги ва шу

номдаги газета, “Бизим аила”, “Вақит”, “Йени умит”, “Йени шафак” “Фонтан” “Сизинги” (“Сизог”), “Стар” “Сур”, “Тэрэф”, “Турклар” ва “Нур” каби газеталар ташкил этилгани эса бу масалага нечоғлик қатта эътибор берилаётганини кўрсатади.

Ҳаракатнинг молиявий асослари ва имкониятлари ҳақида гап кетар экан, нурчилар ва уларнинг тарафдорлари қўлида 1980-йиллардаёқ йирик маблағлар жамланганини қайд этиш лозим. Маълумотларга кўра, ҳозирги вақтда Ф.Гюленнинг ўзи 6–8 миллиард, ҳаракат эса 80 миллиард долларга эғалик қилмоқда.

Ҳаракат нурчилар таълимотига эргашган, хайрхоҳлик билан қарайдиган турк тадбиркорлари томонидан моддий жиҳатдан кўллаб келинмоқда. Аммо ҳаракатнинг ўзи томонидан ташкил этилган турли хил фирма, банк ва холдинглардан тушадиган маблағлар унинг моддий-молиявий қудрати ошиб боришига замин яратаётганини алоҳида қайд этиш лозим. Маълумотларга кўра, умуман олганда, нурчилар киритган “ислом капитали” Туркия иктисодиётининг 30 фоизини ташкил қилади.

Легал ишлаётган таълим муассасалари, оммавий ахборот воситалари билан бир қаторда гуруҳларга бирлашиш ва махфий фаолият олиб бориш нурчиларнинг асосий стратегик усулларидан ҳисобланади.

Ҳаракат тузилмасида хавфсизлик хизматининг мавжудлиги, аъзоликка номзодларнинг махсус

синовлардан ўтказилиши, улар ҳақида маълумотлар захирасининг йиғилиб борилиши, ташкилотга мансубликни сир сақлашнинг қаттиқ талаб этилиши эса фош бўлиб қолиш имкониятини камайтиради.

Бугунги кунда ҳаракат гояларига содиқликнинг белгиси сифатида ҳамда аъзоларнинг бутун куч-қудрати ва салоҳиятини “Нурчилик”нинг стратегик мақсадларини ҳал қилишга сафарбар этиш учун Ф.Гюлен ўз издошларини 50 ёшгача уйланмасликка чақириб келаётганини ҳам таъкидлаш зарур.

Ҳар бир мамлакат ҳудудини муайян қисмларга бўлиб олиш орқали ҳаракат гояларини ёйишга интилиш ва бунда ташкил этилган турли фонд ва фирмалардан восита сифатида фойдаланиш ҳам ўз самарасини бераётганини қайд этиш лозим. Маълумотларга кўра, нурчиларга тегишли деб билинаётган “Серхат” фирмаси Россиянинг Бошқирдистон, Татаристон, Астрахань, Свердловск, Оренбург ва Челябинск, “Уфук” фонди Новосибирск, “Толеранс” фонди – Москва, Санкт-Петербург ва Ростов каби ҳудудларида, “Чаг”, “Эртугрул гази”, “Тюрк дюняси”, “Эфляк” ва “Торос” каби ташкилотлар эса шимолий Кавказда фаолият юритаётгани ҳам шундай хулоса чиқариш имконини беради.

Ҳаракатнинг мутасаддилари томонидан бундай минтақавий фаолият шаклини доимий тарзда кузатиб, назорат қилиб бориш ҳам йўлга қўйилган. Текширув асосида бевосята тарғибот ва ташвиқот

ишларини олиб бориш билан бирга ҳаммаслақларга диний кўрсатмалар, йўл-йўриқлар бериш, ғоявий издошлар сафини кенгайтириш йўлидаги ҳаракатларни мувофиқлаштириш, маҳаллий ҳукумат ва бошқарув органлари, жамоат ташкилотлари билан ҳамкорлик алоқаларини ўрнатишга ҳам алоҳида эътибор берилади.

Шу билан бирга, ҳудудлардаги ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий вазият ҳақидаги маълумотлар тўпланиб, таҳлил қилинади ва шундан келиб чиқиб, ҳаракат стратегиясига зарур ўзгартишлар киритилади.

Таълим соҳасига алоҳида эътибор берадиган нурчилар мазкур йўналишда ҳам ўзига хос услубий тизим яратганликларини алоҳида таъкидлаш зарур. Хусусан, ўқувчиларга турк маданиятига нисбатан тарафдорлик, исломий кадриятлар ва мусулмонлар бирдамлигини англаш туйғуси фаол тарзда сингдириб борилади. Бу жараёнда лицей тарбияланувчилари, уларнинг яқинлари ва қариндошларининг маънавий-ахлоқий ва шахсий сифатларини ўрганишга, ўзаро шахсий муносабатлар ўрнатишга алоҳида эътибор берилади.

Тўпланган маълумотлар ҳар бир лицей ўқувчисининг қизиқишлари, ўзлаштириш қобилияти, ўқишдаги муваффақиятлари, ахлоқий-психологик хусусиятлари, ислом ва Туркияга нисбатан муносабатининг тадрижий ривожланиб бориши билан бирга махсус қайд қилиб борилади.

“НУРЧИЛИК”НИНГ АСЛ МОҲИЯТИ

“Нурчилик” ҳаракати ўзини исломий йўналишдаги ташкилот, деб ҳисобласа-да, аслида динимизга мутлақо зид бўлган, унинг асосларини бузишга қаратилган ғояларни тарғиб қилиб келаётганини таъкидлаш зарур. Хусусан, С.Нурсий фикрича, “Илм учун “Рисолаи Нур”ни ўқиш ва кўчириб ёзиш кифоя, бошқа ҳеч нарса керак эмас”. Ушбу сўзлардан “Рисолаи Нур”дан бошқа барча манбалар дин ва эътиқоднинг асоси сифатида инкор этилаётганини англаш мумкин. Бундай ёндашув “Сизнинг ичингизда *икки нарсани қолдирдим. Агар уларни маҳкам тутсангиз, ҳеч адашмайсиз. Булар – Аллоҳнинг китоби ва Менинг суннатимдир*”; – деган ҳадисдаги кўрсатмаларга бутунлай зиддир.

Ҳаракат раҳнамосининг бундай ғоялари ортида ўз тарафдорларини исломнинг асосий манбаларидан узоқлаштириш ва шу йўл билан ўзининг ғайриисломий ғояларини сингдиришдек ғаразли мақсад ётганини англаш қийин эмас.

С.Нурсийнинг издоши Ф.Гюлен ҳам ўз устозидан қолишмасликка ҳаракат қилмоқда. Буни унинг ўзини “Ақтабу-л-кутб”, яъни “Қутбларнинг кутби”, деб эълон қилгани мисолида ҳам кўриш мумкин. Тасаввуфда “Қутб” атамасининг кимларга нисбатан ишлатилиши масаласида турлича ёндашувлар бўлса-да, кўпчилик уламолар уни энг буюк авлиёларга нисбатангина ишлатиш мумкин, деб ҳисоблайдилар. Авлиёлар эса, ўз навбатида, мартабаси жиҳатидан, авлиёлигини ўзи ҳам, одамлар ҳам биладиганлар (куйи даража), авлиёлигини ўзи билмайдиган, одамлар биладиганлар (ўрта даража),

Шу йўл билан келажакда “Нурчилар”нинг фаол аъзоси бўлиши мумкин бўлган ёшлар сараланади. Бунда худуддаги обрўли ва зиёли оилаларнинг фарзандларини танлаб олишга ҳам алоҳида эътибор бериладикки, буни ҳам ҳаракатнинг ўз таъсир доирасини кенгайтириш йўлида қўллайдиган услубий тизимнинг узвий халқаси сифатида қараш зарур.

Ўрганиш бундай саралашдан муваффақиятли ўтган ўқувчилар ҳомий ташкилотлар томонидан моддий қўллаб-қувватланиши, уларга Туркияда ўқиш имконияти берилиши ва мамлакатга келган талаба ўша захотиёқ 5–6 нафар талаба яшайдиган бир уйга жойлаштирилиб, маҳсус “имом”га бириктирилишини кўрсатади. Шу босқичдан бошлаб талабалар “имом”нинг мунтазам ғоявий босими остида яшаб, тайёргарликдан ўтадилар ва бу жараён ҳаракат раҳбарлари томонидан турли синовлар шаклида назорат қилиб борилади. Бундай шаклда “тарбия” кўрган, берилган кўрсатмаларга қатъий бўйсунишга ўргатилган талабалар ҳаракатнинг фаол аъзоларига айланадилар.

авлиёлигини ўзи ҳам, одамлар ҳам билмайдиганлар (олий даража) каби тоифаларга бўлинади.

Таъкидлаш жоизки, фақат учинчи тоифа авлиёлар кутблар ҳисобланади. Бу ўзини бутун дунёга “Кутбларнинг кутбиман”, дея бонг ураётган Ф.Гюленнинг риёкорлигини кўрсатади.

Ф.Гюлен ўз шахсини мукаддаслаштириш ва оддий одамлар онгини чалғитиш йўлида бу билан ҳам чекланиб қолмаганини алоҳида таъкидлаш зарур.

Маълумки, исломда Қиёматга яқин инсонларни яхшиликка чорловчи, уларни ягона ҳақ дин байроғи остида бирлаштирувчи “Махдий” (арабча – тўғри йўл кўрсатувчи) ва шайтон билан алоқада бўлган холда одамларни турли сохта мўъжизалари билан йўлдан оздириб, куйфрга етакловчи “Дажжол” (арабча – фарибгар, алдамчи) ўртасида юзага келадиган кураш ҳақидаги таълимот мавжуд. Саҳих ҳадисларда Дажжолнинг қаерда пайдо бўлиши ва қандай кўрилишига эга бўлиши аниқ баён қилинган. Суннийлик ақидасига кўра, Аллоҳ томонидан танланган зот – Махдийнинг қачон ва қаерда пайдо бўлишини Яратгандан бошқа ҳеч ким билмайди.

Ушбу ўзгармас тамойилларни менсиммаган ҳаракат етакчиси замонавий турк давлатчилиги асосчиси М.К.Отатуркни Дажжол, ўзини эса Махдий, деб эълон қилишдан ҳам тап тортмади. Бу сохта ва маккорона даъвога одамларни ишонтириш мақсадида 1941 йилда таваллуд топган нурчилар раҳнамоси ўзининг туғилган йилини 1938 йил, деб эълон қилди. Бу гўёки, Ф.Гюленнинг туғилиши М.К.Отатурк, яъни

Дажжолнинг ўлимига сабаб бўлгани ва унинг Махдий эканининг исботи бўла олар эмиш.

Айни пайтда, Ф.Гюлен “Мақсадга эришиш йўлида ҳар қандай ёлгон ва хийла ишлатиш мумкин, то қудратли бўлмагунча, “маънавий жиҳод” орқали ҳаракат қилиш лозим”, деган кўрсатмаларни ҳам бермоқдаки, бундай ўзбошимчалик билан берилган “фатволар” ҳам исломнинг асл моҳиятига мутлақо зиддир. Зеро, Куръонда “Аллоҳ номидан ёлгон тўқиб, тилларингизга келган ёлгонни гапириб: “Бу ҳалол, бу ҳаром” деявермангиз! Чунки Аллоҳ шаънига ёлгон тўқийдиган кимсалар сира наъжот топмагайлар” (“Наҳл” сураси, 116, 117-оятлар), деб очик-ойдин баён этилган.

Нурчиларнинг етакчилари ўз қарашлари, ғоялари ва кўрсатмалари билан ислом асосларини бузиш йўлида тизимли иш олиб бормоқдалар. Бунга Ф.Гюленнинг Туркияда чоп этиладиган газеталардан бирида келтирилган “Жаҳаннам эшигини кўлларим билан тўсиб, менга эргашганларнинг ҳеч бири унга тушмаслигига ваъда бераман”, деган фикрлари ҳам мисол бўла олади.

Маълумки, Куръони қаримда “Барча шафоат (оқлов) фақат Аллоҳникидир” (“Зумар” сураси, 44-оят) ҳамда “Унинг изнисиз бирор шафоат қилувчи бўлмас” (“Юнус” сураси, 3-оят), деган кўрсатмалар очик-ойдин баён этилган.

Ислом таълимотига биноан шафоат (арабча – химоя қилиш, далolat қилиш) Қиёмат куни Аллоҳ пайгамбарларга ва ўзи танлаган инсонларга берадиган

махус имтиёз ҳисобланади. Фақат Қиёмат куни Аллоҳ изн берган ана шундай кишиларгина айрим гуноҳкор мусулмонларнинг гуноҳлари кечирилишини сўраш ҳуқуқига эга бўладилар. Бу ҳақда Куръони каримнинг “Марям” сурасининг 87-оятда “(У кунда) фақат Раҳмон наздида аҳд (изн) олган кишиларгина (гуноҳкор бўлишлари) шафоат қилишга эга бўлурлар” – дейилади.

Юқоридаги мулоҳазалар бу дунёда ҳеч кимнинг шафоатчиликни даъво қилишга ҳаққи йўқлигини кўрсатади. Шу билан бирга, улардан Ф.Гюлен қандай юксак мақомни истаб қолганини ҳам англаш қийин эмас.

Нурчилар Ватан тушунчасини ҳам бутунлай инкор этадилар. Хусусан, Ф.Гюлен фикрича, “Бутун Ер юзи Аллоҳнинг мулки, уни бу меники, бу сеники, деб бўлиб олишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ”.

Маълумки, кўпгина диний-экстремистик ҳаракатлар “Исломи географик бўлинишларни тан олмайди”, “Фикр саёзлашиб борган сари одамлар ўртасида Ватан, ватанпарварлик каби тушунчалар пайдо бўла бошлайди”, деган турли нотўғри ғояларни тарғиб қиладилар. Нурчиларнинг Ватан тушунчасининг инкор этиши эса уларнинг ўзаро ҳаммаслақ эканини кўрсатади. Демак, Ватан тушунчасини инкор этиш, исломга эмас, балки динни байроқ қилиб олган экстремистик ҳаракатларга, уларнинг раҳнаомолари қарашларига хос хусусиятдир. Зеро, тарихга назар ташлар эканмиз, ислом дини тарқалган ҳудудлар вилоят, амирлик, ўлкаларга бўлинганнинг гувоҳи бўламиз. Пайгамбаримиз ҳаётлик даврларида ҳам шундай бўлган.

Хулафои рошидин Умар ибн Хаттоб эса мусулмон ўлкаларини вилоятларга бўлиш бўйича ислохотларни амалга оширган эди. Минглаб саҳобалар бу тадбирга гувоҳ бўлишган, лекин улардан ҳеч бири уни Куръон ва Пайгамбарнинг суннатида тўғри келмаслигини айтмаган. Бу эса амалга оширилган тадбирнинг шариатта мувофиқлигидан далolat қилади.

Исломи маданияти ривожига беқийс ҳисса қўшган Имом Бухорий, Имом Термизий, Абу Лайс Самарқандий, Бурхониддин Марғиноний, Абул Муъин Насафий, Қафол Шоший каби буюк мутафаккирларимиз ўзларининг тахаллусларини киндик қонлари тўкилган юрт номи билан боғлаганлар. Мазкур мисол ҳам муқаддас динимизда Ватанга бўлган муносабатнинг, инсон ўз Ватанига қандай эҳтиром билан қарashi лозимлигининг ёрқин намунаси бўла олади.

Халқимизда “Ватанни севмок имондандир”, дейилиши бежиз эмас. Демак, инсон ўзи туғилиб ўсган юрти, ёр-дўстлари ва яқинлари билан боғловчи Ватанини севиш, уни ардоқлаш имон даражасига кўтарилмокда. Ватанни химоялаш исломда фарзи айн – эркак ва аёлларга тенг бажариш зарур бўлган амал даражасига кўтарилгани ҳам унинг нечоғлик улуг ва муқаддаслигидан далolat беради. Модомики шундай экан, унга муҳаббат қўйиш, унинг равнақи йўлида куч-ғайрат сарфлаш барча қилиши лозим бўлган вожиб амалдир.

Шундай экан, юқоридаги фикрлар ислом асосларига зид бўлиш билан бир қаторда кишиларда Ватан, ватанпарварлик туйғусини сўндириш ва уларни

фақат Ф.Гюленга итоаткорлик руҳида тарбиялашга қаратилганини қайд этиш лозим.

С.Нурсий томонидан яратилган ва ҳаракат таянадиган “Рисолаи Нур” китоби асосида ишлаб чиқилган махфий низомда қайд этилган “Ла илаҳа иллаллоҳ, Муҳаммадун расулуллоҳ” калимасининг “Ла илаҳа иллаллоҳ...” қисминигина айтиш жаннатга кириш учун кифоя қилади”, – деган фикрлар эса нурчиларнинг ислом асосларини бузишда қай даражага етганликларнинг ёрқин мисоли бўла олади.

Ушбу қараш Қуръондан кейинги иккинчи манба – Сунна (ҳадис)ни очикдан-очик инкор этишини англаш қийин эмас. Имоннинг қалб ва тил билан тасдиқлаш зарур бўлган етти шартдан бирортасини инкор қилган киши мусулмон ҳисобланмаслигини инобатга оладиган бўлсак, юқоридаги ёндашувнинг асл моҳияти ойдинлашади. Бунга Қуръони каримнинг “Бақара” сурасининг 285-оятдаги мўминларнинг “*Аллоҳга, фаришталарига, китобларига ва пайғамбарларига бирортасини ажратмасдан (ҳаммасига)...*” имон келтириши зарурлиги ҳамда “Нисо” сурасининг 150, 151-оятларидаги “*Аллоҳ билан пайғамбарлари ўртасини ўзини хоҳловчилар, бирига ишонамиз, бирига ишонмаймиз, деб ўртача йўл тутувчилар...*”, “*ана ўшалар ҳақиқий кофирлар*”, деган кўрсатмалар далил бўла олади.

Юқорида қайд этилган, таҳлил қилинган фикрлар “Нурчилик” ҳаракатининг ислом асосларини бузиш йўлида тизимли ва тадрижий фаолият олиб бораётганини кўрсатса, унинг экстремистик моҳияти

нафақат унинг ғояларида, балки гаразли мақсадлар йўлида террорчи ва экстремистик ташкилотлар билан ўрнатган алоқаларида ҳам кўринади. Жумладан, айрим хорижий таҳлилчилар маълумотларига кўра, нурчилар “Бизнинг конимиз тўқилса-да, ислом шарафи юксалсин!” деган шiorга амал қиладиган, “Кулранг бўрилар” (“Туркия миллий ҳаракати жангари ёшлар жамоаси ташкилоти”, 1965 йилдан “Миллий ҳаракат партияси”) билан мустахкам алоқалар ўрнатган.

Мамлакатда парокандаликни келтириб чиқариш мақсадида “беманзил” террорчилик амалиётларини уюштириб, автобус, шахар транспорт бекатлари, кафе, ресторан ва жамоат жойларида портлашлар содир этган, кўплаб сиёсатчи, олим ва журналистлар ҳаётига зомин бўлган “Кулранг бўрилар” бугунги кунда ҳам жаҳон бўйича 37 та харбий лагерга эгалик қилиб келмоқда.

1970 йилда асос солинган, Туркияни исломлаштириш ғоясини илгари сурадиган “Милли Гюруш” (Миллий қараш) ҳаракати етакчиларидан Уғусхан Аслтуркнинг “Жиходни тарк этган жамоа залолатга тушар, биз эса шу залолатда қолдик, яна қайта иззат топишимиз учун барчамиз биргаликда жиход қилишимиз керак. Аллоҳнинг амри шудир. Бадиуззамон ҳазратлари барчамизнинг устозимиз ва уни энг буюк миллатпарвар сифатида тан олишимиз керак”, деган сўзлари эса С.Нурсий ғояларининг бошқа ташкилотлар учун ҳам ҳаракат дастурига айланаётганини кўрсатади.

“Буюк Шарқ ислом fronti” “жиходчи” ташкилоти раҳбари Солиҳ Мирзабек углунинг “Шуни аниқ айта оламнки, бугун бизнинг фронтимиз С.Нурсий

“НУРЧИЛИК”НИ ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИ

Маълумки, бутун дунё бўйича ўз жаҳолат турини ёйишга интилаётган “Нурчилик” ҳаракати 1990-йилларнинг бошларида Ўзбекистонда ҳам пайдо бўлган эди. Ҳаракатнинг асл мақсадлари ошкор бўлгач, 1999 йил унинг фаолияти тақиқланиб, мамлакатимиздаги лицейлар фаолияти тугатилган эди. Аммо сўнгги пайтда содир бўлган воқеалар улар юртимизда ўз фаолиятини қайта тиклаш йўлида аниқ амалий ҳаракаتلар олиб борганларини кўрсатади. Ҳаракат аъзолари томонидан ташкил этилган ўқув марказлари, газета ва журналлар аниқланиб, уларнинг фаолияти тугатилгани ҳам шундай хулоса чиқариш имконини беради. Шундай экан, ўз ғаразли мақсадларини зимдан амалга оширишга интилаётган нурчиларнинг динимиз асосларини бузиш, мамлакатимиздаги миллий бирлик, ижтимоий ҳамкорлик ва фуқаролараро тотувликка раҳна солиш йўлидаги ҳаракатларининг олдини олишга қаратилган ишларда фаол иштирок этиш барчамиз ва ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз ҳисобланади.

Бу йўлда энг аввало ҳар биримиздан огохлик талаб этилишини алоҳида қайд этиш лозим. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки ислом байроғи остида иш олиб боровчи “Нурчилик” ҳаракати ўз фаолият уеуларини мунтазам тақомиллаштириб бормокда. Жумладан, одамларга психологик таъсир ўтказиш ва ҳаракат ғояларига мойилликни кучайтириш мақсадида “Биз диндан узоклашиб кетдик, агар шу ҳолат давом этса, замонамиз ёмонлашиб боради”, деган қарашни сингдиришга ҳаракат қилмоқдалар.

ҳазратларининг орзулари рўёбидир”, деган сўзлари эса бундай хулосанинг ўринли эканини тасдиқлайди.

Нурчилар “Ислом шариатидан ташқарида бўлган конун-қондалар адолатсиз, шунинг учун ҳозирда дунёвий давлатларда жазо муддатини ўтаётган жиноятчилар айбсиз ва улар зулм остида”, деб ҳисоблайдилар. Бу каби ғояларнинг мазмун-моҳияти ҳақида гап кетар экан, энг аввало, улар “Ҳизбут-Тахрир ал-исломий” каби диний-экстремистик ташкилотларнинг “Бугунги турмушнинг ёмонлиги, мусулмонларнинг ночорлиги сабаби халифанинг йўқлигида, биз халифаликни ўрнатсак, ҳаёт бутунлай ўзгаради. Бу – жиҳод”, – деган асоссиз чакириқларига мазмунан мос келишини таъкидлаш зарур. Бу “Нурчилик”нинг замонавий диний-экстремистик ташкилотлар билан ҳаммаслақ эканини яна бир марта исботлайди.

Айни пайтда, юқоридagi каби қарашлар нурчиларнинг мавжуд тузумга нисбатан норозилик кайфиятини уйғотишдек ғаразли мақсадлар йўлида ҳатто жиноятчи элементлар билан ҳам ҳамкорлик қилишга тайёрлигини кўрсатади.

“Нурчилик” раҳнамоларининг бундай ғоялари ўз мазмунига кўра ислом таълимотининг моҳиятига бутунлай зиддир. Зеро, пайғамбаримизнинг “Замонни сўкманглар, Аллоҳнинг ўзи замондир”, деган хадислари ҳам уларнинг ғаразли илдооларига очик-ойдин жавоб бўлади.

Нурчиларнинг юқоридаги каби ғоялари ҳаёт ҳақиқати ҳам тўғри келмайди. Хусусан, мустақиллик шарофати туфайли дин ва диний эътиқод бутунлай рад этилган, кишиларни таяниб-суяниб яшайдиган кадриятларидан маҳрум қилишга ҳаракат қилган шўро тузуми давридагидан фарқли равишда мамлакатимизда диннинг жамият ва миллат ҳаётидаги юксак ўрни ва мавқеи тикланди. Юртбошимиз сўзлари билан айтганда “Биз муқаддас динимизнинг халқимиз тарихидаги ана шундай беқийёс ўрни ва таъсирини инобатга олган ҳолда, уни ҳар томонлама тиклаб, ҳаётимиздан мустаҳкам ва муносиб ўрни олишига эришдик”.

Бу ҳаёт ҳақиқати эканини аниқ мисолларда ҳам кўриш мумкин. Хусусан, мамлакатимизда Рамазон ва Қурбон ҳайитлари умумхалқ байрами сифатида нишонланмоқда, икки мингдан зиёд диний ташкилот эмин-эркин фаолият кўрсатмоқда, йилга беш минг киши ҳаж қилиш имкониятига эга бўлмоқда.

Мустақиллик йилларида Қуръони карим ва ҳадислар ўзбек тилида бир неча марта нашр этилди. Буюк аждодларимиз асарлари она тилимизда чоп этилиб, халқимиз маънавий дунёсининг узвий қисмига айланди. Ислом маданияти ривожига беназир ҳисса қўшган кўнлаб буюк алломаларимизнинг юбилейлари кенг миқёсда нишонланди.

Диннинг мавжуд бўлиш, сақланиб қолиши ва ривожланиши унинг асосларини чуқур эгаллаган кадрларга боғлиқ. Шу нуқтаи назардан қараганда, мустақилликгача бор-йўғи иккита диний ўқув юрти бўлган бўлса, ўтган йиллар давомида уларнинг сони 10 тага етганини алоҳида таъкидлаш зарур.

Ислом Конференцияси Ташкилотининг Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ихтисослашган тузилмаси (ISESCO) томонидан 2007 йилда Тошкент шаҳрига ислом маданияти пойтахти деган юксак ном берилди. Мазкур эътирофда нафақат мамлакатимизнинг ислом цивилизацияси ва маданияти ривожига қўшган ҳиссаси, балки халқимиз ҳаётида ислом динига хос қоида ва арконлар, анъана ва кадриятларнинг ўрни ҳамда мустақиллик йилларида диний эътиқод соҳасида амалга оширилган ижобий ўзаришлар ҳам инобатга олинганини қайд этиш лозим.

Қайд этилган далиллардан, бир томондан, нурчиларнинг юқоридаги каби илдоолари мутлақо асоссизлиги ва ҳаётий-амалий асосларга эга эмаслиги, иккинчи томондан, уларнинг ўзлари диндан узоқлашганлари ҳақида хулоса келиб чиқади.

Динга геосийёсий мақсадларни рўёбга чиқаришдаги самарали омиллардан бири сифатида қараб келингани тарихдан маълум. Айрим Ғарб сиёсатчилари ва таҳлилчилари томонидан ишлаб чиқилган “исломдан фойдаланиш” концепцияси ҳам ана шу асосга қурилган.

Ислом халқларни эгуликка, бирлик ва тараққиётга даъват қилишини инобатга оладиган бўлсак, “исломдан фойдаланиш” концепцияси ортида аслида исломни

Президентимизнинг “Биз ҳаётга катта орзу-умидлар билан кириб келаётган ёшларимизга бир ҳақиқатни, яъни “Эй болам, сенинг Ватанинг битта – барчамизга азиз, бетакрор мана шу Ўзбекистон. Ота-боболарингнинг хоки шу ерда ётибди. Шу муқаддас замин сени дунёга келтирган, сен уни обод этишинг, химоя қилишинг шарт. Нафақат сенинг ўз ҳаётинг, балки сенга умид кўзини тикиб турган ота-онанг, она-сингилларинг, ёш гўдаклар, нуруний қарияларимизнинг ҳаёти ҳам ана шу бурчингни нечоғлиқ адо этишинга боғлиқ” деган тушунчани уларнинг қалбига, онгу шуурига сингдиришимиз даркор”, – деган фикрлари бу йўлдаги энг муҳим ва устувор вазифа ҳисобланади.

ниқоб қилиб олган диний-экстремистик ҳаракатларнинг ғараз мақсадлари ётганини англаш мумкин. Бу “Нурчилик” ҳаракати мусулмон аҳоли яшайдиган мамлакатларда ички бирликни издан чиқариш, ижтимоий парокандаликни келтириб чиқариш, диний-ғоявий ҳукмронликка эришишга қаратилган глобал геосийсий ўйинлардаги “кўғирчоққа” айланганидан далолат беради.

Нурчилар жамяятнинг истиқболи бўлган ёшларни ўз ғоялари домига тортишга алоҳида эътибор берадилар. Бунда уларнинг “хайрли” ишларига расмий доираларнинг қаршилик кўрсатаётгани, эркин фаолият олиб боришга имкон берилмаётгани туфайли ҳаракат махфий ишлаётганига урғу бериш, ўзларини фидойи қилиб кўрсатиш орқали ишончга кириш билан миллий ва диний кадриятлардан узоқлаштиришга интилиш марказий ўринни эгаллайди.

Шундай экан, ёшларимизда нурчиларнинг ғоялари динимиз асосларига бутунлай зид экани ҳақида етарли билим ва тасаввур ҳосил қилишга, буюк аجدодларимиз меросини чуқур эгаллашларига эришиш алоҳида аҳамият касб этади. Шундагина, мамлакатимиз таракқиётни, халқимизнинг тинч-тотув ва фаровон ҳаётини, мустақиллигимизнинг маънавий ва маърифий пойдевори мустаҳкамлигини таъминлаш, уни ҳар қандай ички ва ташқи таҳдидлардан асраб-авайлаш мумкин бўлади.

Ушбу мақсадларга эришишда ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳеч қачон ўз аҳамиятини йўқотмайдиған масала ҳисобланади.

МУНДАРИЖА

Сўз боши	3
“Нурчилик” ҳаракатининг келиб чиқиши ва эволюцияси.....	6
Ҳаракатнинг ташкилий-молиявий асослари ва филолият услублари	14
“Нурчилик”нинг асл моҳияти	19
“Нурчилик”ни олдини олишнинг долзарб вазифалари.....	27

Жамиид АЛИЕВ

ЗУЛМАТ ГИРДОБИ

«Тошкент ислом университети»
нашриёт-матбаа бирлашмаси

Тошкент — 2009

Мухаррир

Б. Эралиев

Мусаххих

У. Иисонбосва

Бадий ва техник муҳаррир

А. Қамбаров

Сахифаловчи

И. Каралжаев

Босишга 2009 йил 15 декабрда рухсат берилди. Бичими 84x108^{1/2},
Шартли б.т. 1,86. Нашр т. 1,82. Адади 3000 дона. Буюртма № 118.

Бахоси шартнома асосида.

“Тошкент ислом университети” нашриёт-матбаа
бирлашмаси босмаҳонасида чоп этилди.

100011. Тошкент ш. А.Қодирий, 11.

